

דף קנ"ד

ראיה במה ר"ה א' ראיה בעדים למדנו במשנה, שהכותב שטר מתנה בסתם ועמד ממחלתו, לרבי מאיר על נותן המתנה להביא ראיה שזוהי מתנת שכיב מרע ויכול לחזור, ולחכמים על המקבל להביא ראיה שהיא מתנת בריא ואינו יכול לחזור. שואלת הגמרא, במה היא הראיה?³² רב הונא אמר, ראיה בעדים. ורבי מאיר וחכמים נחלקו במחלוקת רבי יעקב ורבי נתן. (סימן מניח) רבי מאיר סובר כרבי נתן שהולכים אחר המצב כמו שהוא, והמשנה מדברת כאשר הוא בריא עכשיו, ולכן על הנותן להביא ראיה שהיה שכיב מרע. וחכמים סוברים כרבי יעקב³³ שהולכים אחר החזקה, ועל המקבל להביא ראיה.

ר"ח ורבה בר"ה א' ראיה בקיום השטר ונח' רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרו, הראיה אם מודה בשטר שכ' צריך לקיימו את שטרו שהנותן לא יוכל לטעון ולומר מזויף הוא. וכיון שנתקיים שלא לא על פי הנותן, אין כאן הפה שאסר הוא הפה שהתיר, שנאמר מיגו יבא בעל השטר ויזכה במתנתו³⁴. ונחלקו בהלוה שמודה שכתבו ואינו מזויף³⁵ האם המלוה צריך לקיימו³⁶. רבי מאיר סובר שמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו³⁷. ורבנן סוברים מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו.

עדים שא' כת"י הוא אבל היינו פסולים אין שואלת הגמרא, הרי רבי מאיר וחכמים נאמנים לפסלו דר"מ וחכ"א נאמנים נחלקו בדבר זה פעם אחת. ששנינו במשנה במסכת כתובות, עדים שאמרו כתב ידינו הוא זה אבל היינו אנוסים, קטנים או פסולים, הרי אלו נאמנין שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. ושנינו בברייתא, רבי מאיר אומר אין נאמנין לפוסלו, מפני שסובר שמודה בשטר שכתבו אין צריך

32 רשב"ם פירש שהשאלה היא שבין לר"מ ובין לרבנן שצריכים ראיה, במה היא הראיה. ואין נראה דהא פשיטא לר"מ דהוי ראיה בעדים וכן פירש רבינו שמואל אחר כן דלר"מ הוה ראיה בעדים. תוס'.

33 הוא או' שכי"מ הייתי ועכשיו אני בריא וחזורני בי והם אומרים בריא היית עליו להביא ראיה בעדים ששכיב מרע היה. וחכ"א שהנותן מוחזק בנכסיו ועל המקבל מתנה שהוא מוציא מחבירו עליו הראיה בעדים שיביא שהיה בריא. רשב"ם.

34 ולד"ה הולכים אחר השתא כרבה ורבי נתן. וכיון שהוא בריא עכשיו בעל השטר זכה אבל יקיים את שטרו שהנותן לא יוכל לפסלו. אבל הראיה של רבי מאיר היא ראיה בעדים כמו שנאמר במפורש, עליו להביא ראיה ששכי"מ היה דברי ר"מ. רשב"ם.

35 אלא שטוען פרעתיו או הייתי שכיב מרע או שהוא שטר אמנה או שטר פסים. רשב"ם.

36 על פי אחרים שהלוה לא יוכל לפוסלו במיגו. רשב"ם.

37 סתם שטרות הם כשרים ובשטרות לא אומרים הפה שאסר הוא הפה שהתיר לפסלו. והמשנה אומרת שצריך להביא ראיה בעדים שהיה שכי"מ דברי ר"מ מאחר שמודה הוא בשטר שכתבו ונתקיים השטר בכך. שהולכים אחר השתא שהוא בריא כר' נתן. וחכ"א המוציא מחבירו שהוא בעל השטר צריך להביא ראיה בקיום השטר שיתקיים בחותמו, שהודאת הנותן שטוען כתבתיו לא מועילה שהרי אמר שכי"מ הייתי והפה שאסר הוא הפה שהתיר. ובעל השטר צריך לקיימו ויזכה במתנתו שהולכים אחר השתא שהוא בריא כר' נתן. ומשתי הלשונות ושני האמוראים נלמד שהולכים אחר השתא כרבה ור' נתן. רשב"ם.

לקיימו, וכיון שהלוה אמר אני כתבתיו העדים אינם נאמנים לפסלו³⁸. וחכמים אומרים שהעדים נאמנים לפסלו, מפני שמודה בשטר שכתבו צריך לקיימו. וכיון שאינו מתקיים אלא על פי העדים שאומרים כתב ידינו הוא זה, נאמנים במה שאומרים קטנים היינו, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. ומדוע נחלקו כאן שוב בענין מודה בשטר שכתבו?

ר"מ וחכמים צריכים לחלוק בשני עונה הגמרא, צריכים להביא את מחלוקתם גם המקומות כאן. שאם היינו שונים את המחלוקת רק שם, היינו אומרים שרק שם חכמים אומרים שהעדים נאמנים לפסלו, כיון שהעדים עצמן פוסלים את חתימתם, יש כח ביד עדים לערער את השטר, והודאת הלוה אינה מועילה. אבל במשנתנו, אין כח בידו לערער את השטר ולומר שהיה ששכיב מרע, כיון שמודה שכתבו והעדים לא פסלו את חתימתם. ואם היו שונים את מחלוקתם כאן, היינו אומרים שרק כאן רבי מאיר חולק על חכמים, אבל שם הוא מודה להם.

רבה א' ראה בעדים כיון שיש ספק וגם רבה אמר ראה בעדים. שאל אביי, מהו טעמם אם היה בריא או שכ"מ הממע"ה של חכמים שעל המקבל להביא ראיה שהיה בריא באותה שעה? אם נאמר משום לא נכתב 'כד מהלך על רגלוהי בשוקא' ככל מתנת בריא, אדרבה, הרי כאן לא נכתב 'כד קציר ורמי בערסיה' ככל שטרות מתנת שכיב מרע? אמר לו רבה, כיון שאפשר לומר כך ואפשר לומר כך, ויש ספק אם היה בריא או שכיב מרע באותה שעה, מעמידים את הממון בחזקת הבעלים, ועל בעל השטר שהוא המוציא להביא ראיה שהיה בריא.

ר"י ור"ל נחלקו במח' ר"ה ור"ח וגם רבי יוחנן וריש לקיש נחלקו בזה. רבי יוחנן אמר ראה בעדים, ורבי שמעון בן לקיש אמר ראה בקיום השטר. והקשה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש ממה ששנינו, מעשה בבני ברק באחד שמכר בנכסי אביו ומת, ובאו בני משפחה וערערו לומר שהיה קטן בשעת מיתה. ובאו הלקוחות ושאלו את רבי עקיבא, האם אפשר לבודקו לראות אם הביא סימנים?³⁹ אמר להם, אין אתם רשאים לנוולו. ועוד, אפילו אם הם דומים עכשיו לסימני גדול, סימנים עשויין להשתנות לאחר מיתה⁴⁰.

38 שהרי אין לך קיום גדול מזה שהלוה מודה שכתבו שמסתמא לא נעשה בפסלות וכמו שכתב ידו יוצא ממקום אחר ששנינו שאין נאמנים שאין כאן הפה שאסר. רשב"ם.

39 הגמרא הבינה שהנכסים הם בחזקת היורשים ולא באו עדיין ליד הלקוחות שמערערים להוציא מן היורשים והיורשים משיבין ללקוחות ושהיה קטן בשעת מיתה, ואינו יכול למכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ולא נוציא את הנכסים מחזקתנו. והלקוחות לא מצאו עדים שיאמרו שהיה גדול ולכך הוצרכו לבודקו. וכשלא יוכלו לבודקו וגם לא מצאו את העדים הפסידו שר"ע סובר כחכ' שא' המוציא מחבירו עליו הראיה בעדים שהיה בריא. רשב"ם.

40 תוס' שואלים למה שחשבו שהלקוחות היו בודקים אותו אם היה גדול איך יכול להיות שאם נראה קטן בחייו שיראה גדול לאחר מיתה. ור"ת פירש שבחייו היו השערות לבנות והיו שומא ועכשיו הושחרו לאחר מיתה ונראות כסימנים. ואין נראה לר"י אלא או' ר"י שמא בחייו לא היו גומות ומחמת המיתה יש שם גומות. וצ"ל שכיון שזה

אין ראיה לר"י מפני שהנכסים היו בחזקת אמר רבי יוחנן, לדברי שאמרתי ראיה הלקוחות ובני המשפחה ערערו ולא מצאו, לכן הם שאלוהו מהו לבודקו. אבל לדבריך שאמרת ראיה בקיום השטר, למה להם לבודקו, די שיקיימו את שטרם⁴¹? אמר לו ריש לקיש, שם המקרה שונה, מכיון שהנכסים היו בחזקת הלקוחות, ובני המשפחה באו וערערו ואמרו שהיה קטן ותפסתם שלא כדין. ורצו לבדקו להראות שהוא קטן, ואצל היורשים לא שייך לומר שיקיימו את השטר⁴².

ר"ע א' אין אתם רשאים לנוולו ועוד סימנים וכן מסתבר, ממה שרבי עקיבא אמר להם עשויים להשתנות לאח' מיתה אי אתם רשאים לנוולו והם שתקו. אם בני משפחה באו לערער, הם שתקו כדי שקרובם לא ינוול. אבל אם הלקוחות הם שערערו, מדוע שתקו יאמרו אנו נתנו לו מעות, ואין אנו חוששין בבשתו שאינו קרובנו והפסדנו מרובה. דוחה הגמרא, שאין מכאן ראיה, שיתכן ורבי עקיבא אמר להם שני דברים. דבר אחד, שאין אתם רשאים לנוולו. ואפילו אם תאמרו הוא לקח מאתנו מעות ולא אכפת לנו אם יתנוול⁴³, הדבר לא יועיל מפני שהסימנים עשויים להשתנות לאחר מיתה.

ר"ל שאל את ר"י ממה שבר קפרא שנה הרי שאוכל שדה וקרא עליו ערער והוציא אונו עוד מנסה הגמרא להביא ראיה, ממה ששאל רבי שמעון בן לקיש את רבי יוחנן, ששנוי במשנת בר קפרא, הרי שהיה אוכל שדה ובא בחזקת שהיא שלו, וקרא עליו אחד ערער לומר שלי היא, והוציא זה את אונו לומר שמכרתה לי או שנתתה לי במתנה. אם אמר איני מכיר בשטר זה מעולם, יתקיים השטר בחותמיו. ואם אמר שטר פסים הוא זה, או שטר אמנה שמכרתי לך ולא נתת לי דמים, אם יש עדים הלך אחר עדים, ואם לאו הלך אחר השטר. האם הברייתא היא כרבי מאיר שאמר מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו ולא כחכמים?[!]

ור"י א' לד"ה א"צ לקיימו וחכ' מודים כשהוא פטלו ולא העדים אמר לו רבי יוחנן לא, שאני אומר לדברי הכל מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו. ואמר לו ריש לקיש, הרי רבי מאיר וחכמים נחלקו במה ששנינו במשנה, עדים שבאו לפסול את עדותם שבשטר, אין נאמנים לפוסלו דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים נאמנים? אמר לו רבי יוחנן, שם נאמנים מכיון שהעדים עצמם מערערים את השטר וזה

41 היה גדול שהגיע לכלל שנותיו ולא היו לו סימני גדלות יש להסתפק שמה היה העדיין קטן. תוס'.

42 ומסתמא אין העדים חותמים על השטר אלא אם כן נעשה בגדול ויעמידו בידם את הנכסים. שמסתמא כיון שהיה אמת שמכר היו מוצאים עדים לקיים את שטרם, וש"מ שהיו צריכים להביא עדים שהיה גדול בשעת המכר כחכ' שאמרו המוציא מחבירו עליו הראיה. תוס'

43 ועכשיו מובן מה שאמר להם סימנין עשויין להשתנות לאחר מיתה, שאפילו לא תמצאו לו סימנים יש לומר שנשרו לאחר מיתה. תוס'.

44 אבל היורשים אינם רשאים לנוולו בשביל הירושה שהם לא נתנו דבר, ועוד שהוא קרובם. תוס'.

פסול גדול, ואע"ג שהלוה מודה שכתבו צריך לקיימו. אבל בזאת של בר קפרא שהלוה עצמו הוא שפסל אותו ולא עדים, כיון שהוא מודה שכתבו אין בכחו לומר שטר פסים הוא, ולדברי הכל אין צריכים לקיימו⁴⁴.

וא' לו ר"ל הלא א' משמך יפה ערערו בני שאלו ריש לקיש, איך אתה יכול לומר משפחה וא' לו זו אלעזר אמרה

שלבדברי הכל מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו אף על גב שהוא פסל אותו משום שטר אמנה או שטר פסים, משום שאין בכחו להרע את השטר כל זמן שהעדים אינם מרעים אותו. והלא אמרו משמך יפה ערערו בני משפחה. ואפילו שבני המשפחה הודו בשטר שכתב נותן המתנה, כיון שאמרו שהיה קטן הם נאמנים עד שהשטר יתקיים השטר בחותמיו? אמר לו רבי יוחנן, זו אלעזר אמרה אני לא אמרתי דבר זה מעולם.

ואמר רבי זירא אם רבי יוחנן יכפור ברבי אר"ז האם ר"י יכפור במה שא' לר' ינאי רבי לא משנתנו היא זו וחכ"א הממע"ה

אלעזר תלמידו האם יכפור ברבי ינאי רב! והלא רבי יוחנן אמר לרבי ינאי רבו במפורש שצריך לקיימו. במה שרבי ינאי אמר בשם רבי מודה בשטר שכתבו אינו⁴⁵ צריך לקיימו. ואמר לו רבי יוחנן רבי לא משנתנו היא זו, וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה, אין ראיה אלא בקיום השטר? אלא אמר רבי זירא, נראה שמה שאמר רבי יוחנן שלדברי הכל אין צריך לקיימו זה כפי שאמר רבינו יוסף בשם רב יהודה בשם שמואל, שיש להפוך במשנה את דברי רבי מאיר וחכמים, וחכמים הם שאומרים שאין צריך לקיימו. ורבי יוחנן אמר שלדברי הכל אין צריך לקיימו לאו דוקא. אלא משום שלחכמים אין צריך לקיימו הוא אמר דברי הכל שלגבי רבי מאיר דברי חכמים הם דברי הכל⁴⁶.

שואלת הגמרא ממה ששנינו בברייתא, אין נאמנים לפוסלו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים נאמנים? עונה הגמרא, שיש להפוך גם את הברייתא הזאת. שואלת הגמרא, והרי רבי יוחנן אומר ראיה בעדים? עונה הגמרא שיש להפוך את שיטותיהם לרבי יוחנן הראיה היא בקיום השטר ולריש לקיש הראיה בעדים.

ר"י א' לדברי מובן מדוע הלקוחות שואלת הגמרא ממה שרבי יוחנן הקשה לעיל על ריש לקיש מהמעשה בבני ברק, ואם רבי יוחנן אמר ראיה בקיום השטר, צריך להפוך את הקושיה שריש לקיש הוא שהקשה לרבי

44 וכי יש כח ביד לזה לומר איני חייב. ולא או' הפה שאסר הוא הפה שהתיר. שאין אומרים מה לי לשקר במקום עדים, ואנן סהדי שאינו שטר אמנה ופסים שעדים לא חותמים על שטר אמנה ופסים שלא ניתנו ליכתב. ואינו נאמן לומר שטר אמנה הוא. רשב"ם.

45 יש ספרים של"ג אינו. מסו' הש"ס. ומר' גרשום שפירש לא כל כמיניה לאורועי שטרא נראה שגרסו.

46 ומה שר"ל הק' לר' יוחנן ממשנת בר קפרא ור"א שאני אומר מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו, לא אמר דבר זה מעולם והסוגיה דלעיל אינה לפי מסקנה זו. וכה"ג מצאנו בכמה מקומות. תוס'.

יוחנן⁴⁷? מבארת הגמרא, שכך שאל רבי יוחנן את רבי שמעון בן לקיש, לדברי שאמרתי ראייה בקיום השטר והפכתי את המשנה שחכמים אומרים שמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו. אפשר לומר שהלקוחות ירדו לנכסים, והיורשים באו וערערו על כך⁴⁸. אלא לדבריך שאמרת ראייה בעדים ולא הופכים במשנה את דברי רבי מאיר וחכמים. הרי חכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה, ואיך יתכן שהלקוחות ירדו לנכסים הרי אין להם עדים שהיה גדול⁴⁹? וריש לקיש אמר לו אני מודה לך שהערעור של בני משפחה שאומרים שהיה קטן בשעת המכירה אינו ערעור. מפני שיש חזקה שאין העדים חותמים על השטר אלא אם כן נעשה גדול. הנותן מקבל והעדים כולם היו גדולים וכשרים⁵⁰.

47 ולומר איתיביה ריש לקיש לר' יוחנן שמכאן שמענו שראיה בעדים. רשב"ם.

48 כמו שא' לעיל הכי נמי מסתברא מדקתני דאמר להו אי אתם רשאין לנוולו כו'. שמא קיימו את השטר או אפילו לא קיימו כיון שבני משפחה הודו בשטר שהנותן כתב אין צריך לקיימו והלקוחות הוחזקו בנכסים. רשב"ם.

49 שהיורשים יביאו עדים שהיה קטן ואם לא יוכלו למצוא מה היורשים מערערים. תוס'.

50 ומסקנת הסוגיה שמודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו כשמואל וכו' יוחנן, בין כשהוא מרע לשטר לומר שטר פסים הוא שטר אמנה הוא. ובין כשהעדים מרעים אותו ואומ' אנוסין היינו. שהרי כאן הופכים גם את מה ששנינו בכתובות שאין נאמנין לפסלו כו'. רשב"ם. רשב"ם פסק שקי"ל כרבי יוחנן ושמואל. ואין נראה לר"י אלא נראה לו שקי"ל כרב נחמן שא' בכתובות פרק ב' מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו שקיימא לן כמותו בדיני וכן פסק רבינו חננאל. תוס'.

